

אצבעות בודהה - זה לא פרי פולחני

← יואב ואזנה

צילום: פרופ' זהר עמר, לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה, אוניברסיטת בר אילן

פירות רבים מתאפיינים במראה ייחודי, אך פרי אחד מתעלה עליהם, ובגודל. על אף מראהו הלא-שגורתי, הפרי הבא אינו מוטציה וגם אינו מהחלל החיצון, כי אם נפוץ מאוד במזרח הרחוק. כמתבקש לפרי לא-שגורתי שכזה, הוא גם זכה לשם לא-שגורתי - "אצבעות בודהה".

ד"ר יהושע קליין ממינהל המחקר החקלאי, מכון וולקני: "יש כאלה הקוראים לפרי 'אתרוג אצבעות' או 'אצבעות בודהה'. ככל הנראה, כי יש בו משהו פולחני. שמו המדעי הוא 'סיטרוס מדיקה' (Citrus medica) או 'האתרוג שיש לו אצבעות'. 'אצבעות בודהה' הוא סוג של אתרוג ממשפחת האתרוגים. בארץ לרוב, מגדלים אתרוגים בעלי צורה סגלגלה (אובלית) אשר הנם כשרים לחג הסוכות ולהם יש ביקוש".

האתרוג הוא פרי עתיק יומין, אחד מהראשונים שהתפתחו בטבע ומי מנו נגזרו פירות הדר רבים שאנו מכירים כיום. "אתרוג הוא פרי ישן מאוד מבחינת האבולוציה, ולכן יש הרבה אפשרויות שמה שאנחנו רואים כעיוות, האתרוג רואה כצורה שונה. על אותו עץ אתרוג ניתן לראות מספר צורות שונות. גם בלימון זה יכול לקרות כתוצאה מעיוות של קור, חרקים וכו'", אומר ד"ר קליין.

לא מיץ, לא זרעים

בארץ כאמור, תוצרת האתרוגים מיועדת בעיקר לציבור הדתי, המעיין וניין לקיים את מצוות נטילת לולב בחג הסוכות, והאתרוג הוא אחד מארבעת המינים. ברחבי העולם, האתרוגים משמשים בעיקר בנוי, במיצוי שמנים וביצירת מוצרים שונים לאפייה או ביישום, הנשענים

גים היהודיים, שלא שווקו מסיבות הידור או עיתוי הבשלה, ועושים מירצוים כדי לבדוק מקטעים ביוכימיים שיש להם אולי תכונות רפואיות. אנו גם בוחנים נעת באיזה שלב של ההבשלה קיימת ההשפעה החזקה ביותר ולצורך כך בוחנים טמפרטורת אחסון שונות".

פרי נוי

אז אם האתרוג כשר למאכל, אבל לא למצוות ארבעת המינים והרי פואה האלטרנטיבית בארץ עדיין לא מכירה בתכונותיו המרפאות, השאלה המתבקשת היא כיצד הגיע הפרי לארץ. קליין משיב:

"תמיד היו אנשים שהכירו את סוג הפרי הייחודי הזה וישנם כל מיני אניני טעם ומגדלים חובבים. כיום בארץ ישנו רק מגדל מסחרי אחד, אך יש לא מעט אנשים שיש להם עץ אתרוג בודהה בחצר ואף היו לנו בוולקני עצים באוסף. מרבית היבול בארץ מיועד לייצוא לאירופה לצורכי נוי".

ומה יהיה הפרי הבא?

על טעם ועל ריח האתרוג. אתרוג אצבעות הבודהה ידוע כבר אלפי שנים במזרח הרחוק וגדל בעיקר בסין, בווייטנאם ובטייב. אך מדינות מזרח אסיה, שם אפשר להשיג אותו במכולות ובשווקים בקופסאות שימורים או טרי. השימוש העיקריים באתרוג בחלק זה של העולם הם בעיקר לשם מרפא, אך הפרי הוא גם סמל של אושר, שפע ואריכות ימים ושימש כמוטיב באיורים וביצירות אומנות שונות.

"את הפרי הטרי לא אוכלים, שכן אין לו מיץ או זרעים" מוסיף ד"ר קליין, "זה סימן טוב מאוד לכך שזה מוטציה, לוקחים רכיבים ומשרישים אותם או מרכיבים אותם על גזע של פרי הדר אחר". שימוש נוסף של הפרי הוא בנוי. באירופה, למשל, נוהגים לקשט סלסילות פירות באתרוג "אצבעות בודהה". קליין מספר כי "כיום בודקים האם אצבעות הברדה יוצרות תגובה לסוכר כמו איי נסולין ואולי ניתן היה להפיק ממנו תרופה לסוכרת. במעבדה שלנו, במרכז וולקני, אנו לוקחים מדגמי מרקם מהקליפה של פירות מהסדר